

8. DISCURS QUIM TORRA

**“Parlo d’un riu antic, solcat encara
pels vells llaguts: els últims, llegendaris
llaguts, tan afuats com una espasa,
i carregats de vi, de llana, d’ordi,
i amb mariners cantant sobre la popa”**

En aquest poema, sense voler-ho, Gerard Vergés ens descobreix el tresor més preuat amagat en aquest riu antic: cada una de les paraules que volen alades pels seus marges i molls, pels carrers i places dels pobles i ciutats i pels camins de sirga que el ressegueixen. “Aquest territori que, en certa manera, encara pot ser mirat amb una il·lusió d’innocència, de netedat, als ulls”, com diu Joan Todó. Sí, la llengua d’un poble. Una llengua a vegades docta, a vegades curiosa, a vegades intel·lectual, a vegades irònica, a vegades catòlica, a vegades maçònica, a vegades pagesa, una llengua que a vegades ha assolit el geni i la universalitat amb tots els accents del món que, junts, semblen tenir tots els colors de l’arc de Sant Martí. Però, sobretot, sí, és clar que sí, una literatura, amb què hem rigut i plorat, hem viscut i hem lluitat i ens hi hem sabut reconèixer com a poble. I és que, com sàviament aconsella un vell amic, Amadeu Cuito, per entendre un país s’ha d’haver llegit la seva literatura. I en aquesta cruïlla de camins dels Països Catalans que són les Terres de l’Ebre, entrelligats per un riu que uneix vida, ànima i llengua, tampoc no seríem capaços d’entendre’l sense els seus escriptors. Sense ells, el país es difumina, se’ns escapa, no l’acabem d’abastar.

I és que aquí i arreu dels Països Catalans hi ha una realitat inqüestionable: en el centre de tot, en el més profund del nostre ésser col·lectiu, hi ha la llengua catalana.

Una llengua que amb Ramon Llull, de qui durant l’any 2016 commemorarem el 7è centenari de la seva mort, canvia d’estatus: ja no és tan sols una llengua nacional,

sinó que es converteix en una de les llengües literàries més importants del món. Sapiquem aprofitar-ho, també, i des d'Òmnium demanem que es consolidin i s'estrenyin les oportunitats actuals de cooperació entre tots els territoris de llengua catalana, tant en aspectes específicament lingüístics com en educació, comunicació i cultura. Enlloc millor que aquí, a Tortosa, per fer aquesta crida a tots els Països Catalans.

Més, ai las!, després de Lull, March, Martorell, Bernat Metge...arriba un moment que el català sembla condemnat a desfer-se i decaure, sense institucions que el protegeixin, ans al contrari amb uns estats que el persegueixen i prohibeixen. I quan tot podria haver acabat, quan el fantasma de l'extinció és una amenaça plausible, aquella llengua s'alça, més viva que mai, en un dels revolts més prodigiosos de la nostra història: la Renaixença. Miracle? En absolut. La crida de la terra altra vegada. La nova saba d'un poble que tornava a voler trobar-se a si mateix. Per això s'aferrava a la llengua per renéixer.

Però no era suficient. I és aleshores que apareix la generació decisiva, aquella que es proposa ser més lliures, més audaços, més moderns. I sense una llengua fàcil, còmoda i culte, tot inexcusablement alhora, res no s'hauria aconseguit. Va caldre imaginar-se un idioma, dibuixar-lo, sentir-lo, tornar a fer-nos-el nostre. Normativitzar la llengua. Organitzar-la. Si voleu, fem-ho més fàcil, endreçar-la. Gràcies a Pompeu Fabra i la seva generació, s'obria de bat a bat la porta a la modernitat via la normalitat. Estrenàvem una llengua i la seves possibilitats van fer el miracle. Verdaguer n'havia salvat l'ànima; Fabra en salvava el cos. Ja no miraríem mai més a Madrid sinó a París, Londres o Berlín. El món sencer era nostre, perquè nosaltres ja podíem escriure sobre el món sencer. Tot era possible, en aquells anys lluminosos de la República perquè en el seu centre tornava a ser-hi la llengua i la cultura catalanes.

És aleshores quan de sobte el cel torna a enfosquir-se i la llarga nit del franquisme posa la llengua a la negra gola del llop. No tenim temps aquí per recordar el genocidi cultural, no tenim temps per recordar que només arribat el 1977 es van tornar a editar tants llibres en català com... el 1936; no tenim temps de recordar tots els escarnis, totes les vexacions, totes les prohibicions que pateix el català durant la dictadura. El dictador Franco sabia molt bé què volia: destruir la llengua portava a la destrucció de la nació. Parèntesi, des d'Òmnium aprofitem per fer vots perquè es retiri al més aviat possible el símbol franquista del mig del riu.

Sí, vam resistir la dictadura i si avui som aquí és per l'esforç de tots els qui van lluitar i vèncer el franquisme. I enguany, en el 40è aniversari de la mort del dictador i el 75è de l'assassinat de Lluís Companys, president de Catalunya, ens cal donar-los-hi, més que mai, les gràcies. I exigir, incansables, que ressoni el clam per la justícia pels crims del franquisme fins a aconseguir-ho.

Van voler arrencar la nostra llengua de la seva terra, com una pell dissecada i feta a trossos. La civilització catalana, que es basava en la cultura, l'ensenyament i la pedagogia, van voler-la abatuda, inerta, buida; aquell gener de 1939 les campanes tocaven a morts per una cultura i una llengua.

Però també vam guanyar. De nou, la crida de la terra, la voluntat de ser, la persistent voluntat dels catalans en ser. I vam guanyar on menys s'ho esperaven. A Santa Coloma de Gramenet, el 1983, on va iniciar-se la immersió lingüística en 19 escoles públiques, per expressa petició dels pares i mares, veïns d'aquella ciutat, la gran majoria dels quals no tenia el català com a llengua pròpia. Òmnium havia treballat des de feia anys, a través de la Delegació d'Ensenyament Català, per la recuperació de la llengua a les escoles, decantant-se per l'ús del català com a llengua vehicular

de l'ensenyament i com a eina de cohesió social. El país va fer-se seva aquella idea. Per fi, tots els nens i nenes catalans compartien un mateix projecte. Per fi, el somni de ser un país normal es dotava d'eines per fer-ho realitat.

Han estat, fins avui, més de 30 anys de normalitzar, d'intentar fer normal la immensa anormalitat que va suposar la dictadura. La llengua va tornar al centre de tot. I en bona part, per això som on som.

Perquè la llengua també és repte, cruïlla de camins, neguit, que ens crema encara avui a l'ànima. Una llengua que ens omple d'orgull, i que alhora ens fa patir. En el darrer article publicat pel lingüista Joan Solà, premi d'Honor de les Lletres Catalanes, explicava les dues grans conclusions sobre la llengua a les quals havia arribat al llarg de la seva vida: primera, que si una llengua no ens serveix per crear-hi comunicació i bellesa, ¿de què ens serveix?, no té futur; i segona, del lligam inextricable entre poble, individu i llengua: una llengua no pot ser digna i mantenir-se si qui la parla no viu amb dignitat i confiança i si el poble que la té com a patrimoni no és lliure sinó que viu subjugat.

El passat 27 de setembre els catalans van segar les cadenes de la dependència a l'Estat espanyol. Mai més res no tornarà a ser igual. Vivim el Moment Zero del procés que ens ha de conduir a la República catalana. És emocionant, no trobeu? D'una banda, *Keep the momentum*, gaudim el moment!; de l'altra, sapiguem estar a l'alçada de les expectatives que hem generat. L'hora és greu. Catalunya ja té prou enemics, enfrontem-nos-hi units. Compresos, indefugiblement, a decidir tots junts el nostre futur sobirà.

300 anys que podríem haver-ho perdut tot i en canvi ho tenim tot per guanyar. La voluntat i la persistència són les nostres grans armes com a poble. ARA NO ENS PODEM ATURAR. Endavant, sempre endavant, perquè només avançant s'avança.

Per això fem una doble crida als votants independentistes i als partits polítics:

Ens cal la mobilització de tots els votants independentistes. Insistim, ara no ens podem aturar. I sí, és clar que sí, el 20D també hem de ser persistents anant a votar. Si no votem per la independència, seran altres que votaran per la dependència.

I als partits polítics els demanem que tinguin sentit d'estat. Per això, des d'Òmnium fem una crida ardent, apassionada, militant, a la unitat d'acció per assolir i culminar el mandat democràtic del 27 de setembre. I la millor manera de fer-ho és mantenint-nos fidels al Parlament de Catalunya, que representa la voluntat del poble. El Parlament, presidenta, és la nostra veu. Vosaltres, diputats i diputades, sou nosaltres. I a tots junts ens cal faltar aquesta oportunitat. Per això, davant les envestides de l'Estat demanem institucions fortes i unides. No ens podem fallar a nosaltres mateixos. I no fallarem. Òmnium no fallarà. Hi tenim tota la nostra esperança i il·lusió posades. I tota la determinació i fermesa que calguin.

Llengua, cultura i país, les tres paraules que resumeixen Òmnium. El nostre compromís és i seguirà essent treballar perquè les tres siguin lliures, pròsperes i, si em permeteu, felices.

Molt bona nit de Santa Llúcia i moltes gràcies.

Quim Torra, president d'Òmnium Cultural

Tortosa, 11 de desembre de 2015